

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

יום שישי,

היום הבהיר י"א בניסן

ואז יש לקרוא את ההפטרה הנקראת בשבת זו למנהג חב"ד: "כה אמר ה'". וראה בגיליון הבא.

יום הולדת את כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, בשנת תרס"ב, דור שביעי לנשיאי חב"ד. היום מתחילים לומר את מזמור ק"ג בתהילים, ואחר-כך את המזמור המתאים לכל אחד לפי מספר שנותיו.

בקריאת "שנים מקרא ואחד תרגום", יש לקרוא 'ראשון' או גם 'שני' כליל שישי. בעש"ק אחר חצות קוראים הכל, ואז יש לומר את ההפטרה "וערבה". למחרת לפני תפילת שחרית קוראים שוב 'שביעי' כמנהג רבותינו,

לפי שנותיו נאמר אחר תפילת שחרית, לפני אמירת שיעור התהילים היומי. במכתב הרבי (אג"ק חט"ו עמ' רלד). ישערי הלכה ומנהגי או"ח ח"א ס"ע קצא) שבשעת הדחק ניתן לאומרו לאחריו. הרבי עצמו כשהתפלל לפני התיבה לא אמר זאת עם השיעור היומי. כשהתפלל ביחיד, לפעמים היה אומר (לפני תפילתו) עם הפרק של הרבנית כשאמרו הציבור אשרי ובא לציון לאחר קריאת התורה, שנכנס להזיזן לה בימי שני וחמישי.

1) היום יום ד' טבת (ואג"ק סוף כרך ח"י) ולי סיון, ורשימותי קפג עמ' 12.
2) אבל לא את הפרק הקודם – מענה הרבי (משה אחרונה) בהגהת לקט 'מנהגי יום הולדת' הנדפס בסה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 406, נדפס בקובץ 'היכל מנחם' ח"ג עמ' נה.
3) במכתב כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ (אג"ק ח"י עמ' נג. קובץ מכתבים שבתהילים 'אהל יוסף יצחקי עמ' 214) שהפרק

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקה

ערב שבת-קודש
פרשת ויקרא
ד' בניסן ה'תשס"ד

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

הלכות ומנהגי חב"ד

אפייה וכדומה²³. הרבי לא נכח באפיית המצות-מצווה שלו בערב פסח²⁴. הרבי נהג (עד שנת תשל"ז ועד בכלל) לחלק מצה שמורה בערב חג הפסח אחרי מנחה, כשהוא לבוש בגד משי של שבת ויום-טוב ובחגירת אבנט²⁵.
הכנות לפסח:
 * יערוך שולחנו מבעוד יום²⁶ (היינו סידור השולחן והכלים וכדומה, ללא הקערה, הירקות²⁷ שאותה יש לסדר רק בלילה, קודם הקידוש²⁸).
 * יש לדאוג מבעוד יום להפריש חלה מן המצות, אם טרם הפרישו במאפייה.
 * יש לצלות על האש את הזרוע מבעוד יום. לא צלאה – יניחנה מבושלת בקערה²⁹.
 * אין לשכוח לנגב את עלי החסה, ובפרט כשביל 'כורך'. אפשר לעשות זאת גם בערב.
 * טוב להרבות בכלים נאים בליל-פסח, דרך חירות²⁹.

27 הגש"פ של הרבי, וראה 'אוצרי עמי' כמד.
 28 ראה שו"ע אדה"ז סי' תע"ג סכ"א.
 29 שם סי' תע"ג ס"ו. וראה 'אוצרי עמי' כ"ג.

23 ספר-המנהגים.
 24 'אוצרי עמי' צח, ע"י ש"ס.
 25 ראה שם ע"מ קד.
 26 שו"ע אדה"ז ר"ס תע"ג.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ד' בניסן ה'תשס"ד – י"א בניסן ה'תשס"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ד' בניסן	הלי כלי המקדש והעובדים בו. פרק ט"ו. הלי ביאת המקדש.. בפרקים אלו. פרק א.	הלי שביתת יו"ט. פרק ד.	מ"ע לג. מל"ת פח. פו. עג. קסג. קסד.
ש"ק	ה' בניסן	פרק ב-ד.	פרק ה.	מל"ת טח. קסה. מ"ע לא. מל"ת עז. עח.
א'	ו' בניסן	פרק ה-ז.	פרק ו.	מל"ת עה. עו. מ"ע כד. מל"ת סט. ע. עא.
ב'	ז' בניסן	פרק ח-ט. הלי איסורי מזבח.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ז.	מל"ת עד. מ"ע סא. מל"ת צא. צב. צג.
ג'	ח' בניסן	פרק ב-ד.	פרק ח.	מל"ת צד. צה. צו. צז. מ"ע פו.
ד'	ט' בניסן	פרק ה-ז.	הלי חמץ ומצה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ס. מל"ת ק. צח. מ"ע סב. מל"ת צט.
ה'	י' בניסן	הלי מעשה הקרבנות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ב.	מ"ע סג. מל"ת קמו. מ"ע סד.
ו'	י"א בניסן	פרק ד-ו.	פרק ג.	מל"ת קלט. קיב. מ"ע סה.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה****	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', ד' בניסן	4.24	3.35	4.46	5.41	8.40	11.47	12.17	5.56.4	6.20
ש"ק, ה' בניסן	4.23	3.34	4.45	5.40	8.39	11.46	12.17	5.57.1	6.21
א', ו' בניסן	4.21	3.32	4.43	5.38	8.38	11.46	12.17	5.57.8	6.22
ב', ז' בניסן	4.20	3.31	4.42	5.37	8.37	11.46	12.17	5.58.5	6.22
ג', ח' בניסן	4.19	3.29	4.41	5.36	8.36	11.45	12.16	5.59.1	6.23
ד', ט' בניסן	4.17	3.28	4.39	5.35	8.36	11.45	12.16	5.59.8	6.24
ה', י' בניסן	4.16	3.26	4.38	5.33	8.35	11.45	12.16	6.00.4	6.25
ו', י"א בניסן	4.14	3.25	4.37	5.32	8.34	11.44	12.16	6.01.1	6.25

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
ויקרא	5.19	6.32	5.34	6.34	5.26	6.34	5.37	6.34
צו	5.24	6.37	5.39	6.39	5.31	6.39	5.41	6.39

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אייזלמן
 מו"ל: מכון ליובאוויטש ש"ע צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

נוספים, עם 'ערב-קבלן' [הערב-קבלן עצמו מוכר את החמץ שלו בהצבה ליהודי אחר, ייתכן אף למי שמשתתף במסגרת המכירה הזאת, או מייפה את כוחו של רב אחר למכור את שלו¹⁰]. בזמן האחרון אין מדקדקים במסירת המפתח במכירת חמץ¹¹.

מוכרים גם חמץ גמור¹², וגם את כלי החמץ (שמא נותר עליהם חמץ 'בעיני'), ואין צריך להטבילם לאחר הפסח¹³.

שחרית: כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה משכים קום בערב פסח. עורך סיום מסכת [אף שלא היה בכור] לאחר הנחת תפילין דשחרית (לפני התפילה). מתפלל שחרית. ועד לאחר ביעור החמץ, היה עסוק במתן הוראות לטילוק מאכלי החמץ והטמנת כלי החמץ. בחצות היום היתה ההכנה לאפיית 'מצת מצווה'. היה מתפלל מנחה בשעה מוקדמת. במשך שעה או שעה וחצי היה 'אומד' את סדר קרבן-פסח. היה אומר אותו כשהוא חשוב ככובע החג ולבוש בבגדי החג, וכן היה חוגר עצמו באבנט. עומד ופניו לדרום, ואומר בפנים צהובות¹⁴.

תענית בכורות: הבכורים, בין מאב ובין מאם, מתענים, ואפילו כוהנים ולויים. ונוהגים להקל בסעודת מצווה¹⁵. ונתפשט המנהג שבמקום להתענות משתתפים הבכורים בערב פסח בסיום מסכת (או בכל סעודת מצווה), וממילא נפקעת התענית¹⁶. יכולים לסיים מסכת

גם (ממסכתות קטנות, וכל שכן) מתלמוד ירושלמי¹⁷.

בליובאוויטש אמרו אחר הסיום 'קדיש דרבנן' ולא 'קדיש הגדול' כנדפס בש"ס¹⁸ (ואם אומרים את הנוסח הנדפס בדפוס ווילנא, הרי 'הערב נא' וכן הקדיש עצמו נדפסו שם בנוסח אשכנז, וצריך לאומרם כפי הנוסח שלנו).

שריפת החמץ: אין שורפים אותו בתנור שמבשלים או אופים בו משהו, אלא עושים בעבורו מדורה נפרדת¹⁹. ונכון לשרוף 'כוית', לקיים בו מצוות ביעור²⁰.

עם הביעור אין לשכוח לזער את החמץ העלול להימצא בכיסי הבגדים, ובפרט באלו של הילדים²¹. יש לזכור נקות ולברוק את החמץ העלול להימצא בתוך המכוננית (אם לא ניקו וברקו שם לפני-כן).

לאחר השריפה אומרים "כל חמירא" (השני), ובו מבטלים את כל החמץ, שמצאנו ושלא מצאנו.

הכנות להג: יש ליטול ציפורניים ולהסתפר לפני חצות היום (ואם שכת, מותר ליטול ציפורניו אחר-כך, אבל להסתפר מותר רק על-ידי גוי²²).

מצות-מצווה: באפיית השמורה ערב פסח אחר חצות היה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נוכח ואומר גם-כן 'הלל', והיה מפסיק – גם באמצע פרק – להורות בהנוגע להלישה,

10) שער-הכולל פמ"ז אות לו.
 11) אגיק חייג עמי מג, שערי הלי ומנהג שם ס"ע פג. וראה נטעי-גיביראל פמ"ז ס"ד.
 12) שטר מכירת-חמץ, שטר ערב-קבלן ופרטי המכירה נדפסו בסו"ס יתיקוני מקוואותי להרה"י הרה"ח רשי"ב שי לוי, הוצאת קה"ת, ברוקלין תשנ"ח. מנהגי רבותינו בפרטים שונים בזה, ראה 'אוצרי עמי ע"פ'.
 13) 'אוצר מנהגי חב"ד' – חודש ניסן עמי פ – מאדמו"ר הצמח-צדק ומאדמו"ר מהורש"ב.
 14) ליקוטי-שיחות כרך יח עמי 364, שערי הלי ומנהג שם סי' קצד, ושי"י.
 15) ליקוטי-דיבורים ח"א קל"א. וראה הנסמן באוצרי עמי פח"ק.
 16) שו"ע אדמו"ר סי' תע ס"א וסי"ח.
 17) ליקוטי-שיחות חייז עמי 67, שערי הלי ומנהגי או"ח ח"ב עמי קז.
 18) יחידות כ"ק האדמו"ר מגור רפ"מ אלתר אצל הרבי – נדפסה ביהתועדויותי תשד"מ ח"ב עמי 1049, 'שערי הלי ומנהגי שם עמי קיב, ועיי"ש.
 19) רשימת דברים' חיד עמי ריט, מכ"ד טבת תרע"ה בליובאוויטש (בנוכחות אדמו"ר מהורש"ב, שם אמרו רק 'הדרן עלך יושמות בני רב פפא, ולא יותר [וצ"ע] מהתועדויותי' תשמ"ה ח"ג עמי 1700], וקדיש דרבנן (גם בשי"ד יו"ד סי' רמו ס"ק כז כתב קדיש דרבנן).
 20) שו"ע אדמו"ר סי' תמה ס"יא ובסידורו.
 21) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדמו"ר הנסמן לעיל הערה 19.
 22) שו"ע אדמו"ר סי' תלג סמ"ב.
 23) שם סי' תסח ס"ד וסי'.

קורבנות הנשיאים הם היסוד לכללות עבודת בני-ישראל

הייהו רצו"י שאומרים בחודש ניסן לאחר פרשת הנשיאים הוא תפילה נעלית ביותר שלא מצינו דוגמתה בשאר התפילות
ישנם עניינים רבים שלא קבעו להם זכר, ואילו להקרבת הנשיאים בחנוכת המשכן, שהייתה חד-פעמית, קבעו זכר לדורות
משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

עד י"ג ניסן, וכל נשיא ביום שהקריב קורבנו היה יום-טוב שלו, וערב פסח הוא יום-טוב לכל ישראל שהיו מקריבין הפסח, ואין כאן פנוי אלא יום י"ג שלא היה בו יום-טוב, ואחר-כך ח' ימי הפסח הם ימים-טובים, אם כן יצא רוב החודש בקרושה, לפיכך נוהגין לעשות כולו קודש כעין יום-טוב כו".
 וכן כותב רבינו הזקן בסידורו, השווה לכל נפש, בנוגע לימים שאין אומרים בהם תחנון – "כל חודש ניסן".
 ומכיוון שאין אומרים בו תחנון, אין אומרים בשבתות שבו "אב הרחמים" ו"צדקתך צדק", כמו שכתב רבינו הזקן בסידורו.

לכל לראש יש להתחיל בעניין השייך לתפילות הסמוכות להתועדות שחרית ומוסף שלפני ההתועדות, ומנחה שלאחרי ההתועדות:
 תפילת "אב הרחמים" בין שחרית למוסף, ותפילת "צדקתך צדק" במנחה אין אומרים בשבת שחל ביום שאין אומרים בו תחנון. כלומר, גם בשבתות אלו נעשית הפעולה הקשורה עם התפילות שהן בדוגמת העניין דתחנון, ואדרבה, מכיוון שפעולה זו נעשית מצד מעלת היום, ללא צורך בתפילת בן-אדם, הרי זה באופן נעלה יותר, עד לתכלית השלימות.

וכמו כן ביום השבת-קודש זה, שאין אומרים בו תפילות אלו – כפסקדין אדמו"ר הזקן בשולחן-ערוך, "נוהגין במדינות אלו שבכל חודש ניסן אין אומרים תחנון... ולא 'צדקתך צדקתך' שבמנחה בשבת... (והוא הדין שאין אומרים 'אב הרחמים')... וסמכו על מה שאמרו את קורבניהם לחנוכת המזבח נשיא אחד ליום

והנה עצם המנהג שאין אומרים תחנון (וכן "אב הרחמים" ו"צדקתך וצדקתך" בשבת) ב"ב ימים ראשונים דחודש ניסן מצד קורבנות הנשיאים – מורה על תוקף הפעולה דקורבנות הנשיאים:
 קורבנות הנשיאים הוא עניין חד-פעמי שהיה אך ורק בחנוכת המזבח כשהוקם המשכן,

1) שו"ע אדמו"ר או"ח ה' שבת ס"ס רפ"ד.
 2) או"ח ה' פסח סתכ"ט ס"ח-ט.
 3) לפני "למנצח גו' יענך".

לפני בית ראשון וכו', ומאז לא מצינו דוגמתו במשך כל הדורות שלאחרי זה ואף-על-פי-כן, בעניין זה קבעו זכר עד סוף כל הדורות – שמדי שנה בשנה אין אומרים תחנון בימים אלו, מצד היום-טוב של הנשיא שהקריב בו ביום בעת חנוכת המזבח.

ולאידך ישנם עניינים רבים שהיו באופן תמידי (לא רק באופן חד-פעמי) שלא קבעו להם זכר לכל הדורות, שכן, רק בעניינים אחדים קבעו חיוב של זכר, כמו: "זכר ליציאת מצרים", או דברים שקבעו זכר למקדש – שלא בערך לגבי ריבוי העניינים שהיו באופן תמידי, שלא נקבע להם זכר.

ומזה מובן גודל ותוקף הפעולה דקורבנות הנשיאים – שלמרות היותו עניין חד-פעמי, מכל-מקום, נקבע זכר לכל הדורות, שאין אומרים תחנון בימים אלו, ולא עוד, אלא שכתוצאה מזה נפעל גם בנוגע לכל חודש ניסן, ש"נוהגין לעשות כולו קודש כעין יום-טוב", מצד הפעולה דקורבנות הנשיאים. ובטעם הדבר יש לומר – מכיוון שקרבנות הנשיאים הוא עניין דחונכת המזבח, שזהו היסוד לכללות עניין עבודתם של ישראל במשך כל הדורות בגילוי והמשכת אלוקות, שזהו עניין ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

ג. ויש להוסיף, שהפעולה דהקרבנות הנשיאים מתבטאת לא רק בזכר דאי אמירת תחנון (כולל העניין החיובי שנפעל מצד מעלת היום, כנ"ל), אלא גם במנהג "לקרות פרשת הנשיא שהקריב בו ביום".⁵

ועוד עניין בזה – בנוגע ל"יהי רצון שאומרים אחר אמירת הנשיאים: "יהי רצון מלפניך כו' שבאם אני עבדך משבט (פלוגי)

ה) ובאופן דפעולה נצחית – "כל ימי חיי אני וזרעי וזרעי זרעי וזרעי מעתה ועד עולם".

(8) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.
(9) משלי ג, וראה רמב"ם שם, שו"ע אה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.
(10) משנה וברייתא סוף מס' קידושין.

(4) תרומה כה, וראה ד"ה באתי לגני הש"ת בתחלתו.
(5) שו"ע אה"ז שם סט"ו.
(6) יתרו י"ט, ו.
(7) לשון אה"ז בתניא רפ"ז.

הכנות לפסח*

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת הגדול (פרשת צו):

ערב פסח:

עניינו של שבת הגדול – לפי שנעשה בו נס גדול... 'למכה מצרים בכוריהם'. וקבעו נס זה לזיכרון לדורות בשבת שלפני הפסח, וקראוהו 'שבת הגדול' מפני שהיתה בו "התחלת הגאולה והניסים".¹

השמחה בשבת זו וכל ענייניה: ההכנה לפסח כמו לימוד הלכות הפסח, הכנת הילדים ל'ליל-הסדר', שיידעו את ארבע הקושיות ושאר ענייני הסדר, וכן ההכנה לנתינת מעות חיטים וכו' [וכן החלטות טובות להוסיף בצדקה, החל משבת קודש זו עצמה באופן המותר בשבת (הכנסת אורחים בסבר פנים יפות, צדקה במאכל ומשקה ('לחיים')), צדקה רוחנית – עצה טובה וכש"כ לימוד תורה], כולל ובמיוחד על-ידי קבלת החלטות טובות להוסיף בצדקה כפשוטה (ולקבוע הסכום) לאחרי השבת – צריכים להיות אצל כל אחד ואחת מישראל באופן של גדלות.²

דרשת שבת הגדול: "נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו אם אינו ערב פסח... והעיקר... ללמד להם המעשה אשר יעשו, ולא כמו שנוהגין עכשיו".³

בר-מצווה: נער שהגיע למצוות בערב-פסח, יש לעשות התוועדות-זוטא (בעשרה) ועל-כל-פנים איזה עניין של שמחה בתאריך זה עצמו, עדיף – בליל התאריך, ולהמשיך השמחה בתאריך אחר.⁴

תספורת-מצווה: אודות זמן תספורת הבן, שיום הולדתו בערב-פסח: אין כדאי לדחות לאחר-זמן, כי אם לעשות התספורת בליל אור ל"ד או ביום ערב-פסח.⁵

דירה חדשה: מי שעומד לעבור בימי הספירה לדירה חדשה, יכניס לשם לפני פסח חת"ת וסידור וכמה חפצים.⁶

מכירת חמץ: נוהגים לעשות את הרב ל'מורשה', דהיינו מיופה-כוח למכירת חמץ. [לכתחילה עושים זאת בכתב, יש להוסיף בטפסים את שם הרב וכן את פירוט המקומות שהחמץ נמצא בהם, לפני החתימה. אם אפשר, עושים זאת בצירוף 'קניין-סודר', ליתר תוקף.

באין-ברירה אפשר לייפות את כוח הרב גם בטלפון.⁷ בבית האדמו"ר מוכרים את החמץ לרב בצירוף 'ערב-קבלן', והוא מוכרו לגוי. הרב מוכר את החמץ לגוי בשטר ובקניינים

(5) שו"ע אה"ז סי' תכט ס"ב.
(6) בשבת הקרובה, או ביום שהיתה הברית שלו, או ביום סגולה קרוב – ראה מה שהביא הרה"ח ר' יעקב שי הלוי הורוביץ בסי' יבן י"ג למצוות (מכון ליובאוויטש, תשנ"ט) עמ' 48-49 מהוראות הרבי בכני"ב. אך לכאורה מה שצ"ל שמחה באותו היום, קיים גם ביום רגיל (בשחרית, כמיש בסי' המנהגים עמ' 75), אלא שא"א לערוך סעודה בלילה שבמוצאי-היום, הרי מה שנעשה ביום, או באור-ליום זה, חשוב יותר, וצ"ל בעשרה דווקא וכו'.
(7) אג"ק כרך כב עמ' קלב, שערי הל' ומנהג ח"יה עמ' קעד.
(8) אג"ק כרך י' עמ' תח,
(9) נטע"י גבריאל פמ"ה ס"ד, ושי"י.

הכנות לפסח בליובאוויטש

עבורת ההכנות לשבת-קודש ויום-טוב בכלל, ולחג הפסח בפרט, תפסה אצל אבי [הרשב"ב נ"ע] מקום חשוב מאוד. פעמים רבות דיבר בשבח העוסקים בהכנות לשבת-קודש ויום-טוב ובפרט בעניינים הנוגעים לחג הפסח.

ההכנות לחג הפסח החלו בליובאוויטש עוד באמצע הקיץ. במרחק כשלושים קילומטר מליובאוויטש בדרך לדוברובנה הייתה אחוזת אצילים בשם "שצערבינא", ששימשה מקום קבוע שממנו הביאו חיטים למצה שמורה.

בשצערבינא דר יהודי חסיד ולמדן, בעל דרגה נעלית הן במוחזין והן במידות טובות. מאחר שחסידי אינם מדויקים בתוארי כבוד, הרי למרות היות יהודי זה – ר' זלמן משצערבינא – בקי בש"ס בבלי, בעל ידיעה בירושלמי וארבעה טורים, בקי בזהר ובכתבי האריז"ל ובספרי חסידות הגדפסים, ונוסף על כך – בעל צדקה מפורסם – נקרא רק בשם "זלמן משצערבינא".

[...] בשדותיו של ר' זלמן משצערבינא היתה נקצרת החיטה למצה שמורה, והיה סדר קבוע בכך – לגבי בחירת השדה שהניכה את החיטה המעולה ביותר לגבי בחירת יום הקצירה. תנאי יום הקצירה היו: שיהא בהיר וצח, בו זורחת השמש בכל תוקפה, כששלושה ימים לפניו לא ידרו גשמים. השעות הקבועות לקצירה היו מן השתים-עשרה בצהריים עד שתיים או שתיים וחצי.

כשהתקרב זמן הקצירה היה ר' זלמן בא לליובאוויטש לשם סידורי הקצירה. הסידור התבטא בכך: מאחר שאי-אפשר לדעת מראש מתי תהיה האפשרות לקצירה, כיוון שיש צורך בתנאים האמורים, היה מביא לליובאוויטש מרכבות מספר משלו כדי להסיע לשצערבינא את האנשים שהיו רגילים לקצור את החיטים, כדי שיהיו מוכנים ומזומנים לכך (למרות שהמתעסקים העיקריים בקצירת החיטים היו ר' זלמן ובני ביתו והיהודים תושבי האחוזה – היו נוהגים להצטרף מספר "יושבים" מליובאוויטש וכן אורחים ששהו בו בזמן בליובאוויטש).

לעיתים היתה אורכת שבוע ימים הצפיה ליום בהיר בעל התנאים הנדרשים לקצירת החיטים ל"שמורה".

היתה לו ר' זלמן עבודה בשמחה רבה, כפולה ומשולשת: ראשית – קצירת חיטים ל"שמורה" בשביל הרבי. נוסף לכך – קבלת אורחים למשך מספר ימים, דבר שהיה חביב מאוד על ר' זלמן שחונן בחוש מיוחד לכך. ועל הכול – העובדה שסבא [המהר"ש], ובזמני – אבי, היו באים בכבודם ובעצמם אל הקצירה, עניין שהיה מעניק לו "חיות" לשנים מספר.

למן היום שבו נסע ר' זלמן בליווי שלוחי המצווה ועד היום הבהיר שבו קצרו את ה"שמורה" – היתה שיחת כל יום מוקדשת למזג האוויר. היו מביטים על השמים, אם הרוח יבשה ואם אין מורגשת רטיבות באוויר. עשרות השערות הובעו מדי יום על מזג האוויר העתיד להיות ביום המחרת. בכל יום ציפו לבוא השליח המיוחד משצערבינא שיבשר כי היום תתקיים הקצירה.

הנסיעה לשצערבינא שארבה כשעתיים, וכן הרברים שמסביב, עשו רושם גדול עליי (כילד בגילי אז – מצאתי במחשבתי לכל מאורע – סיפור דומה בתנ"ך או באגדות רז"ל שידעתי), והם רשומים פחות או יותר בזכרונות ילדותי.

(לקוטי דיבורים – מתורגם ללה"ק – א"ב, עמ' 156-163)

ו) ומסיימים – "אמן", שעניינו לאמת את הדבר באופן של קיום ותוקף¹¹, על-דרך וברוגמת נצחון המלחמה על-ידי הגיבורים¹². והפלא הכי גדול – שתפילה ובקשה זו, על עניין הכי נעלה, נאמרת לא רק על-ידי יחידי-

ובקיום רצונו ית'!
ד. ועוד עניין בזה – בנוגע ליום השבת שבי"ב ימים ראשונים דניסן שבהם הקריבו קורבנות הנשיאים:

הייתכן שבין כל י"ב הפעמים דאמירת ה"יהי רצון" יש רק פעם אחת ויחידה שתפילה זו היא בהתאם לאמיתתם של דברים!?

יום השבת דקורבנות הנשיאים פועל ומשפיע על שאר הימים דקורבנות הנשיאים – הן בנוגע לימים שלפני זה, שעלייתם ושלימותם, באופן ד"ויכולו"¹³, כיליון ותענוג¹⁷, נעשית ביום השבת, והן בנוגע לימים שלאחרי זה שמתברכים מיום השבת, "מיני" מתברכין כולו יומין"¹⁸.

ומזה מובן, שכל האמור לעיל בנוגע לפעולה דקורבנות הנשיאים, כמבואר בנוסח ה"יהי רצון" – הרי זה בהדרגה יתירה ביום השבת, הכולל את הקורבנות דכל הנשיאים.

ד. ומזה באים לקיומה של התפילה העיקרית שאומרים כמה פעמים ביום, לפני ולאחרי ה"יהי רצון" דאמירת הנשיאים – התפילה על הגאולה, "ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים", שבוודאי ובוודאי מתקיימת גם תפילה זו תיבך ומיד, ובפרט כשנמצאים בחודש ניסן, "חודש של גאולה, שבו נגאלו ישראל ממצרים וכו' עתידין ליגאל, שנאמר"

סגולה, או רבי-סגולה, כלומר, יהודים בעלי מעלה מיוחדת כו', אלא, כפי שנקבע ב"מנהג ישראל תורה היא"¹⁹ שכ"א-אחד-ואחד מישראל, יהיה מי שיהיה, ואמר תפילה ובקשה הכי נעלית זו!

ומכיוון ש"תורת אמת" ("מנהג ישראל תורה היא") קובעת שכל אחד ואחד מישראל צריך לומר תפילה ובקשה זו, ועד שיש בה העילוי דתפילת הציבור, שאינה נמאסת, ח"ו, "הן א-ל כביר ולא ימאס"¹⁴, אלא מתקבלת ופועלת פעולתה כו' – הרי מובן, שקיומה של תפילה זו שייך ואפשרי בדרך הטבע (שהרי אין מתפללין על מעשה ניסים)¹⁵ אצל כל אחד ואחד מישראל גם בחושך כפול ומכופל דזמן הגלות.

ומזה מובן גודל העילוי דקורבנות הנשיאים – שפעולתם החד-פעמית מאפשרת שיאירו על כל כ"א אחד ואחד מישראל כל ניצוצין קדישין וכ"א האורות הקדושות דכל י"ב השבטים, גוי קדוש, ויפעלו בנוגע לעבודתו בתורה וביראה

11) ראה אנציק' תלמודית בערכו. וש"נ.
12) ראה ברכות נג.ב. נזיר בסופה.
13) ראה תורה נפסל – מנחות כ.ב. וראה לקו"ש ח"ב עמ' 56 הערה 2. וש"נ.
14) איוב לו.ה. וראה שו"ע אדה"ו א"ח רסנ"ב, וסוסק"א.
15) ראה ברכות נד.א. שם ס.א. רמב"ם הל'

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות²⁰.
ובפשטות – שתיכף ומיד יוצאים כל בני-
ישראל מהגלות, "בנערנו ובזקנינו גו' בבנינו
ובבנותינו"²¹, "קהל גדול ישובו הנה"²² –
לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר
הקודש ולבית-המקדש.
וברך ממילא, הרי, בכוא חג הפסח דשנה זו
[...] – "נאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים
אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון"²³.
וכל זה – במהרה בימינו ממש, ובלשון
המכילתא²⁴ "לא עיכבן המקום כהרף עין", ולא
עוד, אלא שענין זה הובא גם בפירוש רש"י על
התורה, "אני לא באתי אלא לְפִשְׁטוֹ שֵׁ
מִקְרָא"²⁶, היינו, ש"לא עיכבן המקום כהרף
עין" כפשוטו ממש, ובאופן ד"אמן",
"נצוהי"א"²⁷, ומתוך שמחה וטוב לבב.

* * *

ו. בהמשך להאמור לעיל במעלת קורבנות
הנשיאים המודגשת בנוסח ה"יהי רצון", שאצל
כל אחד ואחד מישראל שייך שיאירו אצלו כל
ניצוצין קדישין דכל י"ב השבטים – נשאלת
לכאורה שאלה פשוטה:

נוסח התפילה הוא: "באם אני עבדך משבט
פלוני... אזי יאירו נא עלי כו", כלומר, שגילוי
הניצוצין קדישין והאורות הקדושות דזה השבט
אינו אלא באם הוא שייך לשבט זה, מה-שאיך-
כן אם הוא משבט אחר, אינו מקבל, לכאורה,
את הניצוצין והאורות דשבט זה, ומכיוון שכן,
נמצא שמקבל רק את הניצוצין והאורות דשבט
אחד בלבד, השבט שלו – דלא כאמור לעיל
שכל אחד ואחד מישראל יכול לקבל את כל
הניצוצין והאורות דכל י"ב השבטים!?

ז. ויובן על-פי הביאור בהוראת כ"ק אדמו"ר
מהורש"ב נ"ע לגיסו הרמ"ה הכהן (בעל אחרותו,
בתו של אדמו"ר מהר"ש) לומר ה"יהי רצון"
שאחר הנשיא, באומרו, שאפילו כהן ולוי
צריכים לאומרו, כי זה שייך לעיבור²⁸.
ובהקדמה – שעיקר הקושייה בנוגע
לאמירת ה"יהי רצון" היא בנוגע לכהן ולוי:

בנוגע לישראלים – מכיוון שאינם יודעים
לאיזה שבט שייכים הם, יש מקום לתפילה
"באם אני עבדך משבט פלוני שקראתי
בתורתך פרשה של הנשיא היום": כל השאלה
היא, אפוא, מצד אמיתתם של דברים, כלומר,
הייתכן ש"א פעמים (מלבד פעם אחת ויחידה)
תהיה אמירת תפילה זו באופן שאינו בהתאם
לאמיתתם של דברים, מכיוון שאינו שייך לכל
י"א השבטים הנ"ל.

אמנם, בנוגע לכהן ולוי – הרי, מכיוון
שחייבתו תורה לישא את כפיו, ואם אינו עולה
לדוכן "הרי זה כעובר על שלוש עשה" (אם כי
"ביטל מצוות עשה אחת")²⁹, אף-על-פי ש"זר
שנשא את כפיו... עובר בעשה"³⁰, וכמו כן בנוגע
לאמירת הברכה, שספק ברכות להקל משום
חשש ברכה לבטלה³¹ – נמצא, שתורת אמת

(20) שמו"ר פט"ו, יא.

(21) בא י.ט.

(22) ירמיה לא, ז.

(23) נוסח ברכת "אשר גאלנו" בהגש"פ, מפסחים
קטז, ב.

(24) בא יב, מא. שם מב.

(25) שם, מא.

(26) פרש"י בראשית ג, ח. ועד"ז בכ"מ.

(27) ראה ויק"ר פכ"ד ג. פ"ל, ב.

(28) "היום יום" א' ניסן, ר"ח.

(29) רמב"ם הל' נשיאת כפים בסופן. שו"ע אדה"ז
או"ח הל' נשיאת כפים סק"ח ס"ג.

(30) שו"ע אדה"ז שם ס"ב.

(31) לשון אדמו"ר באגה"ת פ"א וראה אנציק'ת
תלמודית ערך ברכות עמ' דש ואילך. וש"נ.

פרשת ויקרא

ויקרא ה' אל משה

בשמה של הפרשה – ויקרא – טמונה הוראה בעבודת האדם לקונו:
בכל עת ובכל שעה 'קוראים' לכל יהודי מן השמים ודורשים ממנו: התעלה! לך מחיל אל חיל
בעבודתך!

שתי פנים לקריאה זו: לבעל מדרגה גבוהה, זוהי קריאת אתגר – אסור לך להסתפק בהישגיך
עד עכשיו, אלא עליך לחתור להישגים נעלים יותר. ואילו למי שמצוי בשפל המדרגה זוהי קריאת
עידוד – אל לך להתייאש, שכן על-אף הכול תמיד בכוחך להתעלות ממצבך הירוד ולצאת
מאפילה לאורה.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויקרא תשמ"ב)

* * *

בסוף הפרשה הקודמת, פרשת פקודי, למדנו על גילוי אור גדול שהיה במשכן – "וכבוד ה'
מלא את המשכן, ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד גו'", שזהו גילוי שבא מלמעלה; ואילו
בפרשתנו מדובר בגילוי מועט, הנרמז באל"ף הזעירה של 'ויקרא', והיינו אור שבא מלמטה, על-
ידי העבודה בענייני העולם – צאן ובקר גשמיים.

אך על-אף הירידה בפרשתנו לגבי פרשת פקודי, הרי לפי סדר התורה עולים ובאים מפרשת
פקודי לפרשתנו. שכן תכלית הכוונה היא לא בגילוי האור שבמשכן, אלא בגילוי שבתוך העולם,
והגילוי הנעלה של פרשת פקודי אינו אלא הכנה והקדמה לגילוי בפרשתנו.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויקרא-פקודי תשכ"ד)

* * *

ויקרא ה' אל משה

מפני מה מתחילין לתינוקות בתורת מהניס?... אלא: שהתינוקות טהורין, והקורבנות טהורין; יבואו
טהורין ויתעסקו בטהורין (ויק"ר פ"ו)

כשארם מביא קורבן על חטא שחטא, הוא מבטא בכך את הקירבה וההתקשרות העצמיים שלו
לה' יתברך, קירבה והתקשרות שלא נגע בהם החטא; ובכוחה של התקשרות זו לתקן את הפגם
שנגרם על-ידי החטא.

[וכמבואר בתורת החסידות, שבהתקשרות הנפש לאלוהים שתי בחינות: א) התקשרות עשויה
– הנוצרת על-ידי קיום רצון ה' ('מצווה' מלשון צווחת וחיבור), והיא עלולה להיפגם ולהיחלש
על-ידי אי-ציות, חלילה, לרצונו; ב) התקשרות עצמית – שאיננה תלויה במילוי רצון העליון;
היא אינה נוצרת על-ידי ולכן גם לא נחלשת בהעדרו].

זוהי כוונת המדרש:

"יבואו וטהורין" – תינוקות של בית רבן, שלא טעמו טעם חטא מעולם,

"ויתעסקו בטהורין" – בתורת הקורבנות, המגלים ומעוררים את אותה בחינה בנפש שהיא
למעלה מפגם החטא, אלא היא תמיד נקייה וטהורה.

(לקוטי-שיחות כרך כב עמ' 1)

ויהא בהצלחה רבה.

ולמה עוד יותר קיום היעוד ונאכל שם מהזוי"מ
[=מן הזבחים ומן הפסחים, ודכימי צאתך מאמצי
=מארץ מצרים] אראנו נפלאות.

"ונאמר לפניו שיר חדש"

מכתב מעניין ובו 'סיום זוטא' על מסכת פסחים קיבלו בחורף תש"י "משתתפי השיעור בש"ס אשר בבית הכנסת צמח-צדק נוסח האר"י, בניו-יארק, ה' עליהם יחיו" (אגרות-קודש כרך טז עמ' שכ"שכא):

שלום רב וברכה:

בנועם קיבלתי הידיעה על דבר המשך לימודם תלמוד תורה דרבים, ואשר ימים אלו מסיימים מסכת פסחים, דבר בעתו שלשים יום קודם החג, ויהירצון אשר מתאים לחותם וסיום מסכת זו ברכת הפסח וברכת הזבח במשנה וברכת פדיון הבן וברכת שהחינו בביאור המשנה היא הגמרא,

שהקרבת הפסח ועניינו תלויים במילה, המעכבת בהם, שלכן שניהם מסוג אחד, וכמשנה ריש מסכת כריתות, וענינם הפנימי – שווה כריתות ברית שבין הקב"ה וישראל, המבדיל אותם מבין האומות (מילה) וגואל בני ישראל מן הגלות (שכל הגלויות נקראו מצרים) וענין הזבח שלמים, העושה שלום בעולם, ממשיך הרוחניות בהגשמות, שלכן הבשר נאכל לכהנים וגם לבעלים, אכילה כפשוטה,

שמה מובן הביאור בגמרא והשייכות פדיון הבן, בדוגמת פסח ומילה האמורים, פדיון בני בכורי ישראל ביחד עם ברכת שהחינו, שמברכין אותה על הטוב הנראה ונגלה דווקא, והלכתא אבי הבן מברך שתיים הוא אבינו בשמים,

אשר בעגלא דין על-ידי משיח צדקנו יפדה את בנו בכורו ישראל מבין הגלויות, ונאמר לפניו שיר חדש, הנה אלוקינו זה, כסיום מסי תענית, שהחינו וקיימנו לזמן הזה.

כבדו וברכרו לבשורות טובות

ויהירצון אשר חפץ ה' בידו יצליח לפענח תעלומות וצפונות בתורתנו, ובפרט במסכת זו אשר כמה מענייניה נוגעים בהלכה למעשה. ומהם, בלשון רבינו הזקן, באיסור תורה חמור כחמץ שהחמירה בו תורה בבלי-ראה ובל-ימצא, אשר הרבה מספרים הראשונים ז"ל לא יצאו לאור הדפוס עדיין כו' עייך שם. וראה גם-כן איגרת-הקודש לרבינו הזקן פרטיו (קמ"ד, ב), וקונטרס-אחרון שם ד"ה יולהבין פרטי ההלכות. ושברוב יוכל לברך על המוגמר ולהוסיף חיילים בכנון דא מתוך מנוחה והרחבה.

ברכת חג הפסח כשר ושמח

דרך-אגב, בריאיון שהעניק הגר"ב נאה ל'כפר חב"ד' (ח"י במרחשוון תש"נ, גיליון 405 עמ' 15-14), סיפר על ה'יחידות' הראשונה שלו בשעה שהעתיק את מושבו לארצות-הברית, למשך כשנתיים, לצורך הדפסת ה'גמרא שלמה'. באותה 'יחידות' שאל את הרבי קושייה במאמר חז"ל מסויים והרבי הגיב מיד: "הרי אותה הקושייה היא גם במאמר פלוני!" (ראה שם הפלאתו על דרכו של הרבי בלימוד).

הלימוד ימהר קיום הייעוד

בי' במנחם-אב תש"ל כתב ראש ישיבת תומכי-תמימים המרכזית, הגאון החסיד רבי מרדכי מענטליק, לרבי על לימוד מסכת פסחים בשנת הלימודים הבאה בישיבות חב"ד בעולם. הוא דיווח כי בהנהלות ישיבות תות"ל במונטריאול, צרפת, אוסטרליה, והמרכזית מסכימים על לימוד מסכת פסחים. בכפר-חב"ד ובתורת-אמת שבירושלים חשבו תחילה ללמוד מסכתות אחרות (כבא-מציעא ויבמות), אבל לבסוף החליטו להצטרף להחלטת הנהלת הישיבה המרכזית.

בתגובה על-יך כתב לו הרבי (אגרות-קודש כרך כו עמ' תמג, צילום מכתבו של הרמ"מ ועליו המענה בגוף כתב-יד-קודש ב'מבוא' שם עמ' 25):

ע"פ כהניל [מסכת פסחים],

קובעת שהוא כהן. ועל-דרך זה בנוגע ללוי – שרק הוא יוצק מים על ידי הכהן לפני שנושא את כפיו³², ולא ישראל סתם (אלא אם כן בכור, "ואם אין שם לוי יצוק בכור פטר רחם"³³), היינו, ש"תורת אמת" קובעת שהוא לוי.

השבטים. ונוסף לזה, ישנו העניין דהתכללות השבטים זה מזה, שלכן, יש לכל אחד ואחד מישראל שייכות ודאית (לא רק מצד אפשרות של עיבור) לכל י"ב השבטים. אלא שאף-על-פי-

אף שידע איניש בנפשיה שלפעמים הוא נמצא במעמד ומצב ד"שמעון", "כי שנואה", אין לו להתייאש חס-ושלום, בודעו שלאמיתתו של דבר "שמעון ולוי אחים"

כן אומרים "באם אני עבדך משבט פלוני" – שאז, שייכותו לניצוצין והאורות דשבט זה היא ביתר שאת וביתר עוז מאשר מצד התכללות השבטים, כפשוטו³⁴.

ד. ויש להוסיף בזה, שכן הוא גם בנוגע לניצוצין והאורות דשבט לוי, שלא הקריב בין הנשיאים:

ובהקדים – שלא ייתכן לומר שיאירו כל הניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות דב"י השבטים, ולא יאירו, ח"ו, הניצוצין והאורות דשבט לוי, המוכרח שבשבטים!

ויש לומר הביאור בזה³⁵:

עניינו של שבט לוי הוא – נתונים לאהרון ולבניו מתוך בני ישראל לעבוד את עבודת בני ישראל וגו'³⁶, ה' פעמים בני ישראל נאמר בפסוק, כנגד ה' סוגים כלליים דבני-ישראל, כמו שכתב בעל-הטורים.

ונמצא, שכללות העבודה דכל י"ב השבטים, ובנידון-דין, קורבנות י"ב הנשיאים – נעשית על-ידי שבט לוי, "כזהנים בעבודתם ולוויים בדוכנם", כולל גם "ישראל במעמדם" – לא מצד שייכותם לשבט פלוני, כי אם, בתור

ומכיוון שכן, הרי, כהן ולוי אינם יכולים לומר כלל "באם אני עבדך משבט פלוני" (לא רק ש"א פעמים אין תפילה זו מכוונת לאמיתתם של דברים, כבישראלים), מכיוון שתורת אמת קובעת שהם משבט לוי, שלא נזכר כלל בין י"ב הנשיאים!:

והביאור בזה – כדברי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע – שאמירת ה"יהי רצון" שייכת לעיבור, כלומר, גם כהן ולוי שהוא משבט לוי, יכול לומר "באם אני עבדך משבט פלוני", מכיוון שייכתן שיהיה בו גם משבט פלוני בבחינת עיבור³⁷.

ועל-פי זה מתורצת גם השאלה בנוגע לישראלים – שאין זה באופן ש"א פעמים נאמרת תפילה זו באופן שמושלל לגמרי מצד אמיתתם של דברים, שכן, גם מי שהוא משבט פלוני, שייך שיהיה בו גם משבט אחר בבחינת עיבור (או גלגול כו), ולא רק משבט אחד נוסף, אלא גם ממכה שבטים, עד ששייך שיהיה בו מכל י"ב השבטים.

ועל-פי זה אתי שפיר האמור לעיל שאצל כל אחד ואחד מישראל שייך שיאירו כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות דכל י"ב

35) לשלימות העניין – ראה גם 'התועודות' תשמ"ה ח"ג עמ' 1760.
36) בהעלותך ח"ט.

32) שו"ע אדה"ז שם ס"ו.
33) ראה תניא ספי"ד.
34) ראה גם לקו"ש ח"ג עמ' 59 הערה 51.

"אנשי מעמד", "שלוחי כל ישראל לעמוד על הקורבנות"³⁷.

[ולהעיר, שכשם שאצל ישראלים ישנו מצב ד"ישראל במעמדם", שעל-ידם נעשית ההקדבה כו' – כמו כן לאורך גיסא, שגם אצל כוהנים ולוויים ישנו מצב שהם בעלי הקורבן, וההקדבה נעשית על-ידי אחרים, כולל "ישראל במעמדם"].

ועל-פי זה מובן שבניצוצין קדישין והאורות הקדושות די"ב השבטים נכללים גם הניצוצין והאורות דשכט לוי – מכיוון שכל עניינו של שכט לוי הוא "נתונים גו' מתוך בני ישראל גו'".

והנה, נוסף על האמור לעיל אודות כליאות העניין דאמירת הנשיאים והיהירצון כו', ישנו עניינו הפרטי של הנשיא המקריב ביום זה, ובנידון-דידן, חמישי בניסן, קורבנו של הנשיא דשכט שמעון. ובהקדמה:

אף-על-פי שנתבאר לעיל שאצל כל אחד ואחד מישראל שייך שיאירו כל הניצוצין וכל האורות דכל שבטי ישראל, "גוי קדוש" – הרי, מובן וגם פשוט, שביום מסויים זה מודגשת הארת הניצוצין והאורות דשכט המקריב בו ביום, ובנידון-דידן, "באם אני עבדך משכט שמעון שקראתי בתורתך פרשה של הנשיא היום וכו'".

והעניין בזה – על-פי הידוע³⁸ בכיאור מאמר רו"ל³⁹ "אבוך במאי הווי זהיר טפי", שלכל נשמה יש מצווה פרטית, עבודה פרטית, כוונה פרטית, כוונה ושלחות פרטית כו', שנעשית "שער" – "זה"⁴⁰ השער לה' צדיקים ("ועמך כולם צדיקים"⁴¹) יבואו בו"⁴² – לכל

שאר ענייני העבודה, שכולם מאירים על-ידי המצווה הפרטית שבה "זהיר טפי", "זהיר" גם מלשון זוהר ואור"⁴³. ומזה מובן גם בענייננו, שהארת הניצוצין והאורות של הנשיא המקריב ביום זה, נעשית "שער" לכל הניצוצין והאורות דכל השבטים (וכן בנוגע לכל שאר ענייני העבודה), שעניינו – לא רק בבחינת "מראה מקום" בלבד, כי אם, שבעניין זה צריכה להיות עיקר העבודה, "זהיר טפי" בפשוטו.

ובהתאם לכך, יש להתעכב על עניינו המיוחד של השכט שהנשיא שלו הקריב בחמישי בניסן – שכט שמעון – כדי ללמוד מזה הוראה בעבודת כל אחד ואחד מישראל, כדלקמן.

י. עניינו של שמעון בפשוטם של כתובים – מצינו בברכתו של יעקב לשמעון.

התחלת ברכת יעקב לשמעון היא – "שמעון ולוי אחים"⁴⁴, אשר, כללות עניין זה יש לבארו גם אמצעיותא:

"שמעון" – מדגיש לכל לראש את תוכנו של שם זה, "שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש"⁴⁵, המורה על מהותו וכו' – כמפורש בקרא⁴⁶ "כי שמע ה' וגו' ונקרא שמו שמעון", ובמילא, כאשר קוראים אותו בשם "שמעון" במשך כל ימי חייו, ובנידון-דידן, בברכתו של יעקב, הרי זה מדגיש, לכל לראש, את התוכן דשם זה.

והרי עניין זה הוא אמצעיותא – "שמע ה' וגו' ויתן לי גם את זה".

ויש להוסיף, שבמעלת שמעון יש עליו גם ביחס למעלת ראובן:

אף-על-פי שראובן קדם לשמעון, "בכור ישראל"⁴⁷, ומה גם שלא היו נגדו הטענות שהיו

(43) סה"מ תש"ח עמ' 240. ועוד.

(44) ויחי משה.

(45) שעהיה"א בתחילתו.

(46) ויצא כט, לג.

(47) וארא ו, יד.

(37) רמב"ם הל' כלי המקדש רפ"ו.

(38) סה"ש הש"ת עמ' 22. ועוד.

(39) שבת ק"ח, סע"ב.

(40) תהילים ק"ח, ב.

(41) ישעיה ס"ב, א.

(42) ראה זח"א ז, ב ואילך.

(יצר-הרע) לאור הנר (נר ה' נשמת אדם)".

בין הבבלי לירושלמי

באחרון-של-פסח תשמ"ב אמר הרבי:

נהוג בכל שנה לומר עניין בנגלה דתורה – בתור השתתפות בכינוס תורה; שנערך ביאסרו חגי. ומאחר שנשאר עדיין יחובי מהתנועות דייא ניסן, שבה היה צריך להיערך יסוים על מסכת בשי"ס, לכן ייערך עתה יסוים על מסכת פסחים, בתור השתתפות בכינוס תורה; וכנהוג לאחרונה – ייערך יסוים על מסכת פסחים בירושלמי, תוך השוואה וביאור השינויים בין הבבלי והירושלמי, שרבים הם.

הרבי ביאר (שם עמ' 1315) גם את החילוקים בין שני התלמודים בתחילת המסכת.

הרבי מפנה לדבריו בהתוועדות

בט"ו בתמוז תשל"ב כותב הרבי (נדפס בלקוטי-שיחות כרך כב עמ' 291):

להערתי מאז בההדרן דמסכת פסחים – דאינו דומה יחס ברכת הזבח לברכת הפסח ליחס ברכת הרגל לברכת שהחינו, דבהאחרונה לא נקרא עובר לעשייתן (מב"ם הל' ברכות פרק יא הלכה ט) – ההשוואה היא בזה דשהחינו דאור ל"ד יוצאין בברכה דאור לט"ו – היינו שלא בעשייתו כלל.

ההערה מתייחסת לנאמר בשיחה באות ה' לדמות מה שנפטר הזבח בברכת הפסח שלאחרי-מכן לזה שנפטר בברכת שהחינו שמברכים ברגל בקידוש.

לימים, בחודש ניסן תשמ"ב, יכתוב הרבי על עניין אחר בקשר ל"הדרן" זה:

על כרחך צריך לומר שאינו שייך להמדובר, כי לא מצינו בזה שרי"י חולק עליו.

לפלא שממרחק יביא לחמו. בתשוב[בת] הרמב"ם עצמו הנ"ל מפורש ובאריכות (ונו[כר] בהתוועדות) שלכן מסביר הר"מ [=הרמב"ם] שם גר אומר שהנחלת לאבותינו, וביאור השאלה פשוט, שהרמב"ם מסביר שאדרבא אל יהא יחוסך קל בעיניך (מיחוסינו) ואדרבה הוא נעלה יותר, למי שאמר והיה העולם.

שני התשובות הנ"ל הן להגה"ח הרב חנניה-יוסף שיחי' אייזנבך.

מסיימים בטוב

ה'הדרן' שהשמיע הרבי בי"א בניסן תשל"ב הוגה על ידו ונוספו לו הערות ומראי-מקומות, והוא נדפס בין השאר ב'הפרדס', בהגדה של פסח עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים ובעוד מקומות.

ההערה האחרונה ב'הדרן' מסתיימת במילים "משום צערא דינוקא". שיחה זו היא האחרונה במהדרות תשל"ג של הגדת הרבי שנדפסה אז עם שיחות וביאורים בסופה, ומפני העניין ד"מסיימין בטוב" – מספר הרה"ח ר' לוי-יצחק שיחי' גרליק ('התמים' חוברת כ"ז עמ' 14) – ביקש הרבי שיחתימו בחותמת (או באמצעות מדבקה) לאחר מילים אלו – משפט בעל תוכן טוב.

לבסוף הוחלט שיהיה זה הנוסח של "לשנה הבאה בירושלים". חברי ה'ועד להפצת שיחות' שהדפיסו את ההגדה הכינו חותמת עם כיתוב זה והחתימו זאת על כל ההגדות.

גם הגדות שהיו בהדרו של הרבי והעניק אותן להרבנית גרליק ומשפחתה – ביקש הרבי שיחתימו באותה חותמת.

הרבי מזרז הוצאת ה'גמרא שלמה'

אישיות תורנית מיוחדת במינה בדורנו היה הגאון החסיד רבי ברוך נאה ז"ל, אשר במשך שנים רבות עסק בהכנת ה'גמרא שלמה' למסכת פסחים (לפועל נדפס הכרך הראשון בשנת תש"כ (על שמונת הדפים הראשונים) והשני בשנת תשמ"ו (דפים ט – טו)).

בא' בניסן תשי"ז כותב לו הרבי (אגרות-קודש כרך טו עמ' ב):

במענה על מכתבך, בו כותב אודות עבודתו בקודש בהכנה להוציא-לאור מסכת פסחים בהשוואת הנוסחאות מכמה כתבי-יד, בצירוף ביאור רחב בדברי הראשונים, ומצורף לזה פירושי הראשונים על מסכת זו עם הערות והגהות.

מסכת פסחים

כמה פעמים, בעיקר בהתוועדויות י"א בניסן, ערך הרבי 'סיום' על מסכת פסחים ׀ הרבי מגיב במכתב להערות על היהדרן ׀ תשובה בכתב־יד־קודש להודעת השיבות על החלטתן ללמוד בשנה הבאה מסכת פסחים ׀ איזה ספר הורה הרבי להחתיים בחותמת כדי לשנות את מילות הסיום שלו?

מאת הרב מרדכי־מנשה לאופר

היא המתאימה ביותר לסיימה כמה ימים לפני החג, בשבוע שכבר אחרי שבת הגדול, ובסמיכות לפסח... לאחר הקדמה כללית על מיקומה של המסכת בש"ס, דן הרבי בקושיית הלחם־משנה על הרמב"ם שפסק שברכת הפסח אינה פוטרת את של זבח וכו' ובר בבר פסק שכל הניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה – יצא. הרבי קישר את סיום מסכת פסחים לתחילת מסכת שקלים; קישר את סיום המסכת להתחלתה; הביא את תירוץ הצ"ח על קושיית הלחם־משנה; עשה שקלא־אוריאי בתירוץ; ביאר את מחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא תוך התמקדות באריכות לשונו של רבי עקיבא; קישר זאת לשיטה כללית בכמה מקומות בש"ס של רבי ישמעאל ורבי עקיבא, ועמד על הקשר בין שיטותיהם לתכונות נפשו של כל אחד מהם.

"אור לארבעה־עשר" שנים

נקודת ה'סיום' שערך הרבי על מסכת פסחים בהתוועדות י"א בניסן תשל"ו (שיחות־קודש תשל"ו כרך ב עמ' 66-67):

הכנות בני ישראל (מחג הפסח) למתן־תורה (חג השבועות), מעין זה משתקף אצל כל אחד ואחד מישראל בין הגילים שקודם בר־מצווה, ואחר־כך ב"אור ליד" (שנים) בודקין את החמץ

"במשך השנים נערך כבר 'סיום' על מסכת פסחים ותלמוד בבלי כמה פעמים", מתבטא הרבי בהתוועדות אחרון־של־פסח תשמ"ב ('התוועדות' תשמ"ב כרך ג עמ' 1312). אותן "כמה פעמים" (ברבים) היו במהלך התוועדויות י"א בניסן תשכ"ב (במלאת לרבי ששים שנה), י"א בניסן תשל"ב (שנת השבעים) וי"א בניסן תשל"ו.

בי"א בניסן תשכ"ב (שיחות־קודש תשכ"ב עמ' 365 ואילך) מסביר הרבי כי "מציאות ימי הפסח בתורה שבעל־פה, שם מובהרים העניינים בפרטיות (ולבריות – כמבואר בארוכה באגרת־הקודש) היא מסכת פסחים" (כמיוחד, הוסיף הרבי וציין, כשהתוועדות זו קשורה ביום הולדת השייך ליום הברית, ויום הולדת הוא לפני פסח ובסמיכות לו יום הברית שהינו בימי הפסח).

המסכת המתאימה ביותר

ל'הדרן' בשנת תשל"ב הקדים הרבי ואמר (שיחות־קודש תשל"ב כרך ב עמ' 117):

ייערך עתה סיום על מסכת פסחים. מסכת זו כוללת הן עניינים שקשורים בכמה ימים לפני החג, הן העניינים של ערב פסח – קורבן פסח – והן עניינים של חג עצמון, אכילת הפסח. ולכן מסכת זו

נגד שמעון (כפשטות הכתובים על־פי פירוש רש"י), וכן הוא בתוכן עניינם ברוחניות⁴⁸, שראובן הוא עניין הראייה, על־שם "כי ראה ה' גו"⁴⁹, ושמעון הוא עניין השמיעה, "כי שמע ה' גו", ומעלת הראייה גדולה יותר ממעלת

והעיקר – בנוגע לעבודה בפועל – "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה"⁵², "שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראים בשם בריות בעלמא, צריך למשכן בחבלי עבותות אהבה, וכולי האי ואולי יוכל לקרבן

אצל כל אחד ואחד מישראל שייך שיאורו כל הניצוצין וכל האורות דכל שבטי ישראל וביום מסוים זה מודגשת הארת הניצוצין והאורות דשבט המקריב בו ביום

לתורה ועבודת ה'". ועל־דרך זה מוכן גם בנוגע לב' הבחינות ד"שמעון" ו"לוי" שבכל אחד ואחד מישראל שאף שידע איניש בנפשיה שלפעמים נמצא במעמד ומצב ד"שמעון", "כי שנואה וגו'", אין לו להתיימשך חס־שלום, בידועו שלאמיתתו של דבר "שמעון ולוי אחים", שכן, "גם בשעת החטא היתה באמנה אתו יתברך"⁵³, אלא, שצריך לגלות זאת בעבודה בפועל כו'.

יא. ועוד עניין בזה – מצד הקביעות דחמישי בניסן (שבו הקריב הנשיא דשבט שמעון) ביום השבת:

שבת – הוא עניין התענוג, כמו שכתוב⁵⁴ "וקראת לשבת עונג", ויתירה מזה – "המענג את השבת"⁵⁵, היינו, שיהודי מוסיף עוד יותר בכחינת התענוג דיום השבת.

ועל־פי זה מוכן העילוי המיוחד שניתוסף בעבודה ד"שמעון ולוי אחים", אהבת ישראל ואחדות ישראל, מצד הקביעות ביום השבת – שעניין זה נעשה מתוך תענוג כולל גם מתוך שמחה וסבר פנים יפות כו', שעל־ידי זה

השמיעה (כידוע הראיה וההוכחה מהלכות עדות)⁵⁶ – הרי, לאידך גיסא, מודגשת כאן מעלתו של שמעון לגבי ראובן, שכן, גם מצד עניין השמיעה בלבד ("כי שמע ה'"), נעשה העניין ד'ויתן לי גו', מבלי שיהיה צורך בעניין הראייה ("כי ראה ה'") דווקא.

וממשיך, "שמעון ולוי אחים" – הדגשת העניין דאהבת ישראל ואחדות ישראל.

ויש להוסיף בזה: "שמעון ולוי" – הם ב' דרגות שונות, מן הקצה אל הקצה: "שמעון" על־שם "כי שנואה אנוכי", תכלית הירידה; ו"לוי" – על־שם "ילוה אישי אלי"⁵¹, תכלית העילוי.

וזהו החידוש שבדבר – שמבלי הבט על ריחוק הערך שביניהם, נעשים "שמעון ולוי אחים", אהבת ישראל ואחדות ישראל, ועד כרי כך גדולה האחדות שהכתוב מקדים שמעון ללוי.

ובלשון רבינו הזקן בתניא פרק לב – "מי יודע גדולתן ומעלתן בשורשן ומקורן באלוקים חיים, בשגם שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה, ולכן נקראו כל ישראל אחים כו'".

52 אבות פ"א מ"ב.
53 תניא ספכ"ד.
54 ישעיה נח, ג.
55 שבת ק"ח סע"א.

48 ראה תו"א ר"פ ויחי. ובכ"מ.
49 ויצא שם, לב.
50 ראה לקו"ש ח"ו עמ' 121. וש"נ.
51 ויצא שם, לד.

ניתוסף יותר בהצלחת העבודה, כמובן וגם פשוט.

ועניין זה מהווה תוספת עידוד ונתינת-כוח לכל אחד ואחד מיישראל – גם בנוגע לעבודת הימים שבהם ישנו העניין דקורבנות הנשיאים, בהתאם לענייני המיוחד דכל שבט ושבט.

והעיקר – שעל-ידי זה זוכים להנכות המזבח בבית-המקדש השלישי, בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש, כאמור, "לא עיכבן המקום כהרף עין", תכף ומיד ממש.

(קטעים מהתועדות שבת-קודש פרשת ויקרא, ה' בניסן ה'תשמ"ז; 'תורת-מנחם' – התועדות ה'תשמ"ז, כרך ב עמ' 738-749 – בלתי מוגה)

יב. ויש להוסיף בכל האמור לעיל בנוגע לעבודה השייכת לשבט שמעון, ועל-דרך זה בנוגע לעבודה השייכת לשאר השבטים בימינו אלה:

בלקוטי-תורה ריש פרשתנו נתבאר העניין ד"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמור", ומסיים, "והנה התורה היא נצחית ושייך בחינות אלו גם עכשיו", מצד "בחינת אתפשטותא דמשה שבכל אדם", היינו, שאצל כל אחד ואחד מיישראל שייך העניין ד"ויקרא אל משה וגו'", כמבואר שם בארוכה.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" שירות הביטה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

להמתין ולצפות בקוצר-רוח לגאולה

מצוות היום – "מותניכם הגורים, נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם"

יהודי יכול לחשוב שמכיוון שהגאולה תהיה רק ברצונו של הקב"ה, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בשם אביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (שהיה בנו יחידו וממלא מקומו): "לא מרצוננו גלינו מארץ-ישראל, ולא בכוחותינו אנו נשוב כו' אבינו מלכנו כו' הוא יתברך יגאלנו כו'" – אין לו מה לעשות בקשר ליציאה מהגלות, כך שבינתיים יכול לישון... ובמקרה הטוב ביותר – לעסוק בלימוד התורה וקיום המצוות, שהרי אין לך דבר גדול יותר מזה, ומה גם שבעת עוסקו בענייני קדושה, תורה ומצוותיה, נמצא או כמצב של גאולה רוחנית.

ועל זה באה ההוראה מאופן אכילת קרבן פסח – שכאשר בני ישראל קיימו את ציווי הקב"ה, "ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו", קיימו זאת באופן ד"מותניכם הגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם", כלומר, שלא הסתפקו בקיום ציווי הקב"ה, ובפרט ציווי הקשור עם עניין של חירות (אכילת קרבן פסח, ובאופן ד"צלי אש"). אלא ציפו והמתינו בקוצר רוח לרגע הנכסף שבו ייגאלו וייצאו ממצרים, עד שעמדו מוכנים – "מותניכם הגורים גו' ומקלכם בידכם" – להיגאל ולצאת ממצרים.

ומזה מובן גם בנוגע ליציאה מגלותנו זה – "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות":

גם כאשר יהודי לומד תורה ומקיים מצוות בשלימות – אינו יכול להסתפק בכך, אלא צריך להמתין ולצפות בקוצר רוח לגאולה האמיתית והשלימה, עד כדי כך, שחוגר מותניו ונועל את רגליו ונוטל את מקלו בידו, ועומד מוכן – "עימדו הכן כולכם" – לרגע שבו תבוא היריעה שמשח בא... ואז ייצא מיד מהגלות אל הגאולה!

מובן וגם פשוט שגם ברגעי הגלות האחרונים צריכים ללמוד תורה ולקיים מצוות בכל המסירות והתוקף כו', אבל ביחד עם זה, אי-אפשר לשקוט ולשבת בשלווה עד שהקב"ה ירצה להביא את הגאולה, אלא יהודי צריך לעשות את כל התלוי בו כדי למהר ולזרז את הגאולה, ועד שעומד מוכן, "עימדו הכן כולכם", לצאת מהגלות, בידועו ש"מצוות היום" היא – "מותניכם הגורים, נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם", "מוזמנים לדרך", לצאת מהגלות אל הגאולה האמיתית והשלימה.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת ויקרא, פרשת החודש, ראש-חודש ניסן ה'תשמ"ה, 'תורת-מנחם' – התועדות ה'תשמ"ה, חלק שני, עמ' 1592-1593 – בלתי מוגה)

על-ידי ההחלטות טובות נזכה להיגאל מיד

בעמדנו בראש-חודש ניסן... נוסף לכך שהקמת המשכן שהיתה ביום זה היא נתינת-כוח להפוך לקדושה את כל ענייני החול, הרי זהו גם "ראש חודש של גאולה", גאולת מצרים שאותה מדמה הנביא ליום הולדת הילד.

ויהי-רצון שעל-ידי החלטות טובות בכל עניינים אלו – נזכה שבעמדנו בראש-חודש הגאולה, ש"בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל" – תהיה הגאולה מיד בראש-חודש, כי בראש-החודש נכללים כל ימי חודש ניסן, בהם עתידין ליגאל, ואצל הקב"ה אין כוח חסר פועל, ממילא מסוגל הוא להביא לישראל למטה (המתאחדים עם הקב"ה, כנ"ל) את הגאולה תיכף ומיד.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת ויקרא, פרשת החודש, ראש-חודש ניסן ה'תשמ"ה, 'תורת-מנחם' – התועדות ה'תשמ"ה, כרך ב עמ' 481 – תרגום מאידיש)